

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

L. Annæi Senecæ Philosophi Opera, Qvæ Exstant Omnia

Seneca, Lucius Annaeus <Philosophus>

Antverpiæ, 1605

Epist. CXVIII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53700](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53700)

A

EPIST. CXVIII.

IN ANES epistolas nolle se scribere: potius monitorum utilium vberes: & iam facit. Suedet sua, non aliena tractare; à Fortunâ nihil petere, nec ab eâ pendere. Verum bonum querendum: & quid illud sit, definitum. Itemque quid ab Honesto differat. Omne Bonum, secundum Naturam esse: nec tamen quidquid secundum Naturam, Bonum.

EXIGIS à me frequentiores epistolas. Rationes conferamus: soluendo non eris. Conuenerat quidem, vt tua priora essent; tu scriberes, ego rescriberem: sed non ero difficilis. benè credi tibi scio: itaque ¹ in antecessum dabo. Nec faciam, quod Cicero vir disertissimus facere Atticum iubet, vt etiam si rem nullam habebit, quod in buccam venerit, scribat. Numquam potest deesse quod scribam, vt omnia illa quæ ² Ciceronis implent epistolas, transeam: quis candidatus laboret, quis alienis, quis suis viribus pugnet, quis consulatum fiduciâ Cæsaris, quis Pompeij, ³ quis aperte petat: quàm durus sit fenerator Cæcilius, à quo minoris centesimis propinqui nummum mouere non possunt. Sua fatius est mala, quàm aliena tractare: se excutere, & videre, quàm ⁴ multarum rerum candidatus sit, & non suffragari. Hoc est, mi Lucili, egregium, hoc securum ac liberum, nihil petere, & tota fortunæ comitia transire. Quàm putas esse iucundum, tribubus vocatis, cum candidati ⁵ in templis suis pendeant, & alius nummos pronunciet; alius ⁶ per sequestrum agat; alius eorum ⁷ manus osculis conterat, quibus designatus contingendam manum negaturus est; omnes attoniti, ⁸ vocem præconis expectant, stare otiosum, & ⁹ spectare illas nundinas, nec ementem quidquam, nec vendentem? Quanto hic maiore gaudium fruitur, qui non prætoria, aut consularia comitia securus intuetur, ¹⁰ sed magna illa, in quibus ¹¹ alij honores anniuersarios petunt, ¹² alij perpetuas potestates, alij bellorum euentus prosperos triumphosque, alij diuitias, alij matrimonia ac liberos, alij salutem suam suorumque! Quanti animi res est, solum nihil petere, nulli supplicare, & dicere: Nihil mihi tecum fortuna: non facio tibi copiam. scio apud te Catones repelli, Vatinius fieri: nihil rogo. Hoc est ¹³ priuatam facere fortunam.

EPIST. CXVIII. I. IN ANTECESSUM.]

Fori verbum aut argentariorum. valet, soluere priusquam dies cesserit. Vide De Benef. IV. cap. XXXI.

2. CICERONIS IMPLENT EPIST.] Ad Atticum pleraque ista libro I.

3. QVIS APERTE PETAT.] Alij libri, quis arte; meus & quidam, aptè. An forte, abs se?

4. MULTARVM RERVM CANDIDATVS.] Externarum, & inanium: quas adspertur iudicio & ratione, etsi opinio & inclinatio eò vocent. Non igitur suffragatur: id est, petitioni suæ tali non subscribit.

5. IN TEMPLIS SVIS.] Editio Mureti, intenti suis: sanequàm licenter. Nam libri omnes, vt edidi. & capere licet vel templum, id est tabernaculum candidati, ubi contra solem tecti expectabant: si tamen illud inauguratum, & templum fuit. Scio quidem Consulem, & qui præerat comitiis tale Tabernaculum habuisse, ab Auguribus captum, & religione atque obseruatione quadam suâ: haud memini legere, de Candidatis, nisi hæcenus, quod in campo, vt dixi, tabernula aliquâ vsi ad inumbrandum. Varro De Re rust. III. cap. II. Vis potius villæ publicæ vtamur vmbra, quàm priuati candidati tabellâ (vel magis, vmbellâ) domificemus nobis? Ita hæc legenda putem: & de more liquet. Sed nondum de Templo. An

ergo magis est, Seneca auo, cum iam totus ille Campus Martius templis adficiisq; publicis infessus; Candidatos non sibi priuatim vmbacula parasse, sed ad propinqua Tempia diuertisse: ibi euentum comitorum expectantes? Et auide quidem: atque hoc est, quod pependisse eos scribit.

6. PER SEQUESTREM.] Non pronunciet solum & promittat, sed nummos deponat & apud alium, fidei causâ, consignet.

7. MANVS OSCVLIS CONTERAT.] Vile, & seruale. Nam illi Dominis sic solent. Electa nostra altera vide, cap. de Osculis.

8. VOCEM PRÆCONIS.] Qui designatos renunciet.

9. SPECTARE ILLAS NVNDINAS.] Vetus hoc est, vitam esse vt Panegyrim aut nundinas: quò alij veniant vendendi, alij emendi causâ; honestissimus quisque spectandi tantum: noster palam apertat.

10. SED MAGNA ILLA.] Totius mundi comitia, præside Fortunâ.

11. ALII HONORES ANNIVERSARIOS.] Tribunatus, Prætoras, Consulatus.

12. ALII PERPETVAS POTES.] Regna & Principatus.

13. PRIVATAM FACERE FORT.] Id est, redigere in ordinem.

14. QUID

tunam. Libet ergo hæc inuicem scribere, & hanc integram semper egerere materiam, A circumspicientibus tot millia hominum inquieta: qui ut aliquid peltiferi consequantur, per mala nituntur in malum, petuntque mox fugienda, aut etiam fastidienda. Cui enim assecuto satis fuit, quod optanti nimium videbatur? Non est, ut existimant homines, auida felicitas, sed pusilla. itaque neminem satiat. Tu ista credis excelsa, quia longè ab illis iaces: ei verò qui ad illa peruênit, humilia sunt. Mentior, nisi adhuc quærat ascendere. Istud quod tu summum putas, gradus est. Omnes autem malè habet ignorantia veri, tamquam ad bona feruntur, decepti rumoribus. Deinde mala esse, aut inania, aut minora quàm sperauerint, adepti ac multa passii vident: maiorque pars miratur ex intervallo fallentia, & vulgò magna pro bonis sunt. Hoc ne nobis quoque eueniat, quæramus ¹⁴ quid sit bonum. Varia eius interpretatio fuit. Finiuit hoc alius alio modo, alius illud aliter expressit. Quidam ita finiunt: Bonum est, quod inuitat animos, quod ad se vocat. Huic statim opponitur: Quid si inuitat quidem, sed in perniciem? scis quàm multa mala, blanda sint. Verum, & verisimile, inter se differunt ita: Quod B bonum est, vero iungitur: non est enim bonum, nisi verum est. At quod inuitat ad se, & allicit facie, verisimile est: subrepat, sollicitat, attrahit. Quidam ita finierunt: Bonum est, quod appetitionem sui mouet, vel quod impetum animi tendentis ad se mouet. Et huic idem opponitur: multa enim impetum animi mouent, quæ petuntur petentium malo. Melius illi qui sic finierunt: Bonum est, quod ad se impetum animi secundum naturam mouet: & ita demum petendum est, cum cœpit esse expetendum. Iam & honestum est: hoc enim perfectè est petendum. Locus ipse me admonet, ut quid intersit inter bonum honestumque, dicam. Aliquid inter se habent mixtum, & inseparabile: nec potest bonum esse, nisi cui aliquid honesti inest: & honestum utique bonum est. Quid ergo inter duo interest? Honestum est perfectum bonum, quo beata vita completur, cuius contactu alia quoque bona fiunt. Quod dico, tale est. Sunt quædam ¹⁵ neque bona, neque mala: tamquam militia, legatio, iurisdictio. Hæc cum honestè administrata sunt, bona esse incipiunt, & ex dubio in bonum transeunt. Bonum societate honesti fit, honestum per se bonum est. Bonum ex honesto fluit, honestum ex se est. Quod bonum est, malum esse potuit: quod honestum est, nisi bonum esse non potuit. Hanc quidam finitionem reddiderunt: Bonum est, quod secundum naturam est. Attende quid dicam. Quod bonum est, & secundum naturam est: non protinus quod secundum naturam est, & bonum est. Multa quidem naturæ consentiunt: sed tam pusilla sunt, ut non conueniat illis boni nomen. Leuia enim sunt, & contemnenda: nullum nec minimum contemnendum bonum. Nam quamdiu exiguum est, bonum non est: cum bonum esse cœpit, non exiguum est. Vnde aliquid cognoscitur bonum? si perfectè secundum naturam est. Fateris, inquis, quod bonum est, secundum naturam esse: hæc eius proprietas est. Fateris & alia secundum naturam quidem esse, sed bona non esse. Quomodo ergo illud bonum est, cum hæc non sint? quomodo ad aliam proprietatem peruenit, cum vtrique præcipuum illud commune sit, secundum naturam esse? ipsa scilicet magnitudine. Nec hoc nouum est, quædam crescendo mutari. Infans fuit, factus est pubes: alia eius proprietas fit: ille irrationalis est, hic rationalis. Quædam incremento non tantum in maius exeunt, sed in aliud. Non fit, inquit, aliud quod maius fit. Vtrum lagenam an dolium impleas vino, nihil refert: in vtroque proprietas vini est. Exiguum mellis pondus, & magnum, sapore non differt. Diuersa ponis exempla. in istis enim eadem qualitas est: quamuis augeantur, manent. Quædam amplificata in suo genere, in suam proprietatem perdurant: quædam post multa incrementa, vltima demum vertit adiectio, & nouam illis, aliamque quàm in quâ fuerant, conditionem imprimunt. Vnus lapis fecit fornicem, ille qui latera inclinata cuneauit, & interuentu suo vinxit. Summa adiectio quare plurimum facit, vel exigua? quia non auget, sed implet. Quædam processu priorem exuunt formam, & in nouam transeunt. Vbi animus aliquid diu protulit, &

14. QUID SIT BONVM.] Vide *Manuduct.* II. *Dissert.* XXI.

15. NEQUE BONA, NEQUE MALA.] *Ea sunt, Medit.*

A magno incedendo sequendo lassatus est, infinitum cepit vocari, quod longè aliud factum quam finitum, cum magnum videretur, sed finitum. Eodem modo aliquid difficulter fecari cogitauimus: nouissimè crescente difficultate, insecabile inuentum est. Sic ab eo quod vix & aegrè mouebatur, processimus ad immobile. Eadem ratione aliquid secundum naturam fuit: hoc in aliam proprietatem magnitudo sua transtulit, & bonum fecit.

EPIST. CXIX.

DIVITIAS à nobis peti posse, & accipi, nil superuacuum petendo. Finem omnium rerum spectandum, qui Naturam non excedit. Satis ea habere, non multum, querit. Ostendit deinde diuites vulgò, omnes pauperes esse. Pulchra, & (Deus bone!) vera sunt.

B **Q**UOTIES aliquid inueni, non exspecto donec dicas, ¹ In commune: ipse mihi dico. Quid sit quod inuenerim, quæris? finum laxa, merum lucrum est. Docebo quomodo fieri diues celerrimè possis, quod valdè cupis audire. Nec immeritò: ad maximas te diuitias compendiariâ ducam. ² Opus erit tamen tibi creditore. vt negotiari possis, as alienum facias oportet: sed nolo per intercessorem mutueris, ³ nolo proxenete nomen tuum iactent. Paratum tibi creditorem dabo, ⁴ Catonianum illud: à te mutuum fumes. *Quantulumcumque est, satis erit, si quidquid deerit, id à nobis petierimus.* Nihil enim, mi Lucili, interest, vtrum non desideres, an habeas. Summa rei in vtroque est eadem: non torqueberis. Nec illud præcipio, vt aliquid naturæ neges: contumax est, non potest vinci, suum poscit: sed vt quidquid naturam excedit, scias precarium esse, non necessarium. Esurio: edendum est. vtrum hic panis sit plebcus, an siligineus, ad naturam nihil pertinet. Illa ventrem non delectari vult, sed impleri. Sitio. vtrum hæc aqua sit ⁵ ex lacu proximo excepta, an ea quam ⁶ multâ niue clusero, vt rigore refrigeretur alieno, ad naturam nihil pertinet. Illa hoc vnum iubet, sitim exstingui. Vtrum sit aureum poculum, an crystallinum, an murthinum, an ⁷ Tiburtinus calix, an manus concaua, nihil refert. Finem omnium rerum specta, & superuacua dimittes. Fames me appellat: ad proxima quæque tendatur manus: ipsa mihi commendabit, quodcumque comprehendero. Nihil contemnit esuriens. ⁸ Quid sit ergo, quod me delectauerit, quæris? Videtur mihi egregiè dictum: *Sapiens, diuitiarum naturalium est quæsitior accerrimus.* Inani me, inquis, lance muneris. ⁹ Quid est illud inane? Iam ego ¹⁰ paraueram fiscos: circumspiciebam in quod me mare negotiaturus immitterem, ¹¹ quod publicum agitarem, quas accerferem merces. Decipere est istud, docere paupertatem, cum diuitias promi-

EPIST. CXIX. 1. IN COMMUNE.] *Græcorum erat prouerbiū, in re quam in viâ fortè inuenissent, rōndè ipsi: Communis Mercurius: quasi dicerent, & mihi pars esto. Phurnutus, de Mercurio: Siquis aliquid in itinere inuenit, moris est profari, Communi Mercurio: qui certè rei inuenta conscius est, vt qui in viis verteretur.*

2. OPVS ERIT TAMEN CREDITORE.] *Quo ipso te, vt arguendo subdit.*

3. NOLO PROXENETÆ.] *Græco nomine œconomus, qui est velut pararius, conciliator, & interpretis: qui partes contracturæ mediis ipse iungit.*

4. CATONIANVM ILLVD.] *Malim, Hecatonianum, cum Pinciano: & significatur sequens gnōmie, Quantulumcumque, & quæ sequuntur.*

5. EX LACV PROXIMO.] *Propertius: Ipsa petita lacu nunc mihi dulcis aqua est.*

6. MVLTÀ NIVE CLVSERO.] *Teneri potest. nam & aqua in vase circumdari niue solet, vt frigus capiat, niuis ipsius & vitij expers. Hodie etiam faciunt. Tamen alij, elisero.*

7. TIBVRTINVS CALIX.] *Fictilis.*

8. QVID SIT ERGO.] *De quo initio dixi, In commune debere proferrî.*

9. QVID EST ILLVD INANE?] *Improba vox, Inane: & faciam, In commune: vt ad ea verba alludat. Si tamen non superuacua: & certè in meo est, Quid est istud? iâmbè ego.*

10. PARAVERAM FISCOS.] *In quos pecuniam conicerem.*

11. QVOD PVBLICVM.] *Nam vectigalium redempturis prompta sape ad opes via.*

KK

12. IGNO-